

СТАНОВИЩЕ

на

ФАКУЛТЕТА ПО ЖУРНАЛИСТИКА И МАСОВА КОМУНИКАЦИЯ
НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

Подкрепено от: КАТЕДРА „МЕДИИ И ОБЩЕСТВЕНИ КОМУНИКАЦИИ“ –
УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

КАТЕДРА „ЖУРНАЛИСТИКА И ВРЪЗКИ С ОБЩЕСТВЕННОСТТА“ –
ВЕЛИКОТЪРНОВСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“

КАТЕДРА ЖУРНАЛИСТИКА И МАСОВИ КОМУНИКАЦИИ –
ШУМЕНСКИ УНИВЕРСИТЕТ „ЕПИСКОП КОНСТАНТИН ПРЕСЛАВСКИ“

ОТНОСНО:

Проект на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на
Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в
Република България (на публично обсъждане от 28.04.2022 до 30.05.2022 г.),

Проект на Решение на Министерския съвет за определяне на критерии, показатели
и методика за атестирание на академичния състав в държавните висши училища
(на публично обсъждане от 28.04.2022 до 30.05.2022 г.)

На свое заседание от 12.05.2022 г. Факултетният съвет на Факултета по
журналистика и масова комуникация обсъди двата проекта и, на базата на
становища на катедрите и на Комисията по атестацията, се обедини около
следното:

1. Подкрепяме усилията за оптимизиране на националните изисквания към
научната и преподавателската дейност.

2. Предложените проекти обаче са предоставени на академичната общност с твърде малко време за сериозно обсъждане.
3. В много отношения Проектът за постановление за изменение и допълнение на Правилника за прилагане на ЗРАС не отчита основни специфични моменти в отделните научни области и не прави важни разлики между отделните професионални направления.
4. Проектът на Решение на Министерския съвет за определяне на критерии, показатели и методика за атестиране на академичния състав в държавните висши училища застрашава академичната автономия на университетите с налагане на норми отвън и не предлага единен стандарт за държавните и частните университети.
5. Проектът за постановление за изменение и допълнение на Правилника за прилагане на ЗРАС застрашава съществуването на големи и важни научни полета. Ефективността в науката не може и не трябва да свежда единствено до количествени показатели и чиста наукометрия – подход на администриране на науката, който среща все по-силен отпор и неприемане в международните научни среди.
6. Проектът не отчита реалните възможности пред изследователите в България да реализират на практика много от изискванията: пречка за това са например липсата на абонаменти в университетите за ключови пълнотекстови бази данни с научна литература, таксите за реализиране на публикации и т.н.
7. Проектът застрашава съществуването на българската научна периодика, която не е включена в WoS и Scopus чрез обезценяване на публикациите и цитатите в нея.
8. Планираното прилагане на изискванията със задна дата създава правна уязвимост; по-добре е изискванията да влязат в сила от даден момент в бъдещето (например след 5 години, за да могат учените да предвидят съответните действия по изпълнение на критериите).
9. Призоваваме проекта да бъде оттеглен и да се даде на университетите в България достатъчно време за спокойно и задълбочено обсъждане на евентуални промени в Правилника за прилагане на ЗРАС.
10. Смятаме, че редица от показателите в ПРЕДЛОЖЕНИЯ ПРОЕКТ НА ПРАВИЛНИК ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЗРАСРБ са спорни, а някои са нерелевантни за област 3. Социални, стопански и правни науки.
11. Преди всичко: при показателите от група А (научна дейност – резултати и отзвук) в проекта на Министерския съвет е заложено ключовият показател „А1“ – за оценка на научните публикации, да е универсален за всички 9 професионални направления. Според

предложените критерии Всяка публикация се оценява с между 10 и 60 точки – в зависимост от категорията, в която попада. Подобен подход дава предимство на изследователите в областта на природните науки – които публикуват основно на английски език, в реферирани издания, включени в базите данни на “Web of Science” (WoS) и “Scopus” и категоризирани в квартали (Q) от 1 до 4 или в „най-добрите 10%“. И, междуременно, оцелява учените в областта на обществените комуникации по няколко причини:

- Сред 175-те български реферирани и индексирани в световноизвестните бази данни издания няма нито едно с фокус върху обществените комуникации, а онези в полето на хуманитаристиката (които биха могли да са алтернатива за някои изследвания) са единици;
- Точкуването на публикациите е обвързано с техния ранг – според „Journal Citation Reports” (JCR) на “Web of Science” и “Scimago Journal Rank” (SJR) на “Scopus” – съответно Q1 (50 т.), Q2 (30 т.), Q3 (20 т.), Q4 (15 т.) за направление 3.5. Справка в базата данни на SJR сочи, че има само 7 български научни издания от направление „Социални науки“, попадащи в категорията от Q4 до Q2 – като нито едно от тях не е в полето на обществените комуникации, а две са в това на лингвистиката. Статистиката за периода 1996-2020 г. на SJR показва още, че реферираните статии в област „Комуникации“ от България са едва 86, като 83 от тях са цитирани общо 248 пъти (средно по 2.88 на документ), което генерира H-индекс 9 и ни поставя на 13-о място в Източна Европа (от 23 държави) и на 74-о място в света (от 187 държави).

12. Показател „A2“ – който категоризира монографиите, повдига няколко въпроса:

- Кои издателства влизат в „списъка на МОН“, който – наред с отразените разработки в WoS и Scopus, осигурява 150 т.;
- Кои са „другите научни издателства“, които – при минимум 2 рецензии, гарантират 60 т. на монография.
- Проблематична е и категория „A5“, в която се точкуват (с 10 т.) публикациите в „специфични за научната област бази данни“. За направление 3.5., конкретно, е заложена само една – ERIH+. Справка показва, че в нея се индексират само част от утвърдените научни издания в областта на обществените комуникации – като „Проблеми на постмодерността“, „Реторика и комуникации“, „Медии и комуникации на 21 в.“. Останалите – като Годишникът на Факултета по журналистика и масова комуникация – с двойно сяпо рецензиране и международна редколегия, сп. NewMedia21“, сп. „Медии и обществени комуникации“, сп. „Медиалог“, сп. „Медии и език“ и др. остават

извън обсега на категорията. Те, обаче, са индексирани в бази данни като CEEOL, които носят по 15 точки за публикация в други направления като „Правни науки“ (3.6). Но не и за 3.5.

- Категория „А6“ залага по 8 т. (но не повече от 20 т.) за публикация в тематични сборници, неотразени в базите данни, но издадени от издателства в списъка на МОН. Тук възниква въпросът защо не са предвидени точки за публикации в научни издания – като ГСУ, „Newmedia 21. Медиите на 21 век“ и др., които към момента са част от Националния референтен списък на НАЦИД.
- Категория „А7“, в която са застъпени цитиранията, на този етап не дава яснота какви са стойностите на специфичния параметър К по направление 3.5.
- В „А8“ пък е заложено, че с 0.5 т. се точкуват останалите цитирания (отново единствено от базата данни ERIH+), както и в издания на „международната класация на издателствата“ – без да е уточнено каква е тя, наред с докторски дисертации, защитени извън страната. Очевидно, дисертациите, защитени в България, не носят точки. Както и цитиранията в индексирани, но нереферирани, издания у нас (извън ERIH+).

13. Показатели група „С“ (приложение на научните резултати)

- В категорията не са предвидени точки за ръководство или участие във вътрешноуниверситетски проекти, които към настоящия момент са ключови за изследователската дейност и атестацията на преподавателите в направление 3.5.

14. В категория „В4“, която засяга научно-популярните публикации, предвидените точки за публикуване на книга направление 3.5. са 10 т., а за статия – 1 т., докато за направление 3.6. („Правни науки“), например, са съответно 20 и 2 точки. Какво налага това разминаване?

- Организирането на конференции е отчетено в категория „В17“, но не и участието с пленарен и секционен доклад, което ще демотивира учените да се включват академични форуми и ще „парализира“ научния живот в страната.

15. Внасяме конкретни предложения и въпроси към спорните показатели и количествените им изразители в професионалното направление ОКИН:

Таблица 2. Брой точки по показатели

III. ОБЛАСТ 3. СОЦИАЛНИ, СТОПАНСКИ И ПРАВНИ НАУКИ
3.5. Обществени комуникации и информационни науки

III. ОБЛАСТ 3. СОЦИАЛНИ, СТОПАНСКИ И ПРАВНИ НАУКИ			
Професионални направления 3.1. Социология, антропология и науки за културата, 3.2. Психология, 3.3. Политически науки, 3.4. Социални дейности, 3.5. Обществени комуникации и информационни науки, 3.7. Администрация и управление, 3.8. Икономика, 3.9. Туризъм			
	Показател	Точки	Предложения за промени и въпроси
	Показатели група А (научна дейност – резултати и отзвук)		
A1	<p>Научни публикации, включени в базите данни WoS и/или Scopus (научни статии, студии, обзори, глави от книги, от монографии или от сборници).</p> <p>Точките за трудове с повече от 50 автори се умножават с кор. коеф. 0.1, а с повече от 500 автори – с 0.01</p>	<p>За публ. в горните 10 % – 60 т. За публ. в списания кат. Q1 – 50 т. За публ. в списания кат. Q2–30 т. За публ. в списания кат. Q3 – 20 т. За публ. в списания кат. Q4 – 15 т. За други публикации, отразени в базите данни WoS и/или Scopus – 10 т.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Да бъдат включени с 10 точки и научни статии, студии, обзори, глави от книги, от монографии и сборници, индексирани в CEEOL и др. системи за реферирание, индексирани и оценяване. 2. Да се преизчислят точките, защото в хуманитарните и социални науки и съответните списания дори в Web of science и Scopus рядко имат квартали и рядко попадат в топ 10%. <p>Нерелевантно за направлението</p>
A2	<p>Монографии Тип 1 – отразена в WoS или Scopus, или издадена от издателство, включено в списъка на научните издателства, публикуван от МОН</p>	<p>Тип 1 – 150 т. Тип 2 – 60 т. За монографии с повече от един автор се прилагат формулите: Тип 1 - $S/100 \times u \times 150$ т. (макс. 150 т.) Тип 2 - $S/100 \times u \times 60$ т. (макс. 60 т.)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. По какви критерии се съставя този списък на МОН? Къде е публикуван? 2. Каква е дефиницията за „научно издателство“? При положение, че в България няма официална номенклатура и категоризация на издателствата. 3. За монография „Тип 2“ да се възстанови старият брой 100 т. (неоснователно е да се намалява на 60 т., оцеляват се национално значими изследвания, които не са приоритет на списанията в топ 10%. Не е приемливо насилственото изкривяване на фокуса на научните изследвания и отдалечаването им от национално значимите теми.)
A5	<p>Научни публикации, отразени в специфични за научната област бази данни (ERIH+)</p>	<p>$u \times 10$ т. за публикация и – процентно участие на съавтора въз основа на съдържанието, разделителен протокол или броя на авторите.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Да се добавят <u>EBSCO</u>, <u>CEEOL</u>, <u>eLIBRARY.RU</u>, <u>ProQuest</u>, <u>DOAJ</u>, <u>ИНИОН</u> – симетрично на 1. Педагогически науки и на 3.6. Правни науки (учените от Social Sciences често публикуват интердисциплинарни изследвания, които се предметизират в Education или Arts &

			<p>Humanitas) и съобразно Процедурата за финансиране на научна периодика в конкурсите на ФНИ-МОН. Включването на допълнително посочените бази от данни ще позволи и публикации на други езици, различни от английския, да бъдат отчитани в наукометричните показатели. Много колеги публикуват на други западни и източни езици, като тези публикации се цитират.</p> <p>2. Неясно: научните публикации, които не са реферирани в WoS или Scopus или отразени в специфични бази данни – в кой показател влизат? Или се броят за „научно-популярни“ (B4)? Или може би въобще не се броят?</p>	
A6	Публикации в рецензирани тематични сборници, които не са отразени в базите данни и които са издадени от издателство, включено в списъка на научните издателства, публикуван от МОН	и×8 т. за публикация (общо не повече от 20 т.) и – процентно участие на съавтора въз основа на съдържанието, разделителен протокол или броя на авторите.	<p>1. По какви критерии се съставя този списък на МОН? Къде е публикуван?</p> <p>2. Този хипотетичен списък на МОН отменя ли „Национален референтен списък (НРС) на съвременни български научни издания с научно рецензиране“?</p> <p>3. Да се добави: статия в научна периодика, глава от колективна монография, от книга.</p> <p>4. Да се коригира максималният брой точки от 20 поне на 24, за е кратен на 3 самостоятелни публикации.</p>	
A7	Цитирания, отразени в WoS и Scopus За всяко професионално направление се използва специфичен параметър К	К т. за цитат	(за „доктор на науките“, „доцент“ и „професор“ - минимум 10 % и максимум 40 % от изискуемите точки по показатели от група А)	Как и по какви критерии се определя коефициент К?
A8	Цитирания в научни публикации от специфичните бази данни (ERIH+), както и в издателства, включени в международната класация на издателствата, или в докторски дисертации,	0.5 т. за цитат		<p>1. Да се добавят (EBSCO, CEEOL, eLIBRARY.RU, ProQuest, DOAJ, ИНИОН) – симетрично на 1. Педагогически науки и 3.6. Правни науки и съобразно Процедурата за финансиране на научна периодика в конкурсите на ФНИ-МОН;</p> <p>2. Да се добавят, макар и с намаляващ коефициент, цитирания в научни публикации, преминали научно</p>

	защитени извън страната			<p>рецензиране, извън посочените специфични бази данни – т.е. издания, включени в Националния референтен списък на съвременни български научни издания с научно рецензиране.</p> <p>Безспорно наличието на българско участие (публикации или цитирания) в световните бази от данни с научна информация е престиж и критерий за научно признаване в международната академична общност и то не само за отделния изследовател, но и за научната институция. Такава оценка обаче трябва да се прави и на националната научна продукция, която остава по различни причини извън обхвата на Web of Science и Scopus. Именно затова се поддържат национални системи за проследяване на цитиранията (Цитатни указатели и индекси за съответните страни) - за да се допълнят критериите за оценка на научния рейтинг на учени и организации.</p> <p>3. Не съществува „международна класация на издателствата“.</p>
Показатели група В (приложение на научните резултати)				
B4	Научно-популярна публикация	книга и×10 т. и - процентно участие на съавтора въз основа на съдържанието, разделителен протокол или броя на авторите статия – 1 т. (общо не повече от 15 т.)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Не е дефиниран показателят. 2. Неясно: научните публикации, които не са отразени в WoS или Scopus или в специфични бази данни – в този показател ли влизат? 3. Да се увеличат точките за публикуване на книга и статия респективно на 20 и 2 точки – симетрично на направление 3.6. Правни науки. 	
B10	Рецензии за списания, включени в WoS/Scopus	1 т. (не повече от 10 т.)	По този показател да се допуснат и рецензии, изготвени за научни издания, които не са включени в WoS/Scopus. В направлението 3.5. сяпото рецензиране е важна дейност на академичния състав и главно за списания извън WoS/Scopus.	
B11	Участие в редакционна колегия в реферирани и/или индексирани списания	главен редактор - 5 т. на година член на редколегия – 1 т. на година (общо не повече от 30 т.)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Да бъдат увеличени точките – съответно 10 за главен редактор и 5 член на редколегия. 2. Предлагаме за участията в редколегии на издания, индексирани в EBSCO, CEEOL, 	

			eLIBRARY.RU, ProQuest да бъде присъждан същият брой точки.
B12	Публични лекции, медийни изяви и създаване на медийни продукти от учения в качеството му на експерт в дадена научна област.	1 т. за изява (не повече от 5 т.)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Точките да са по две за изява, вместо по една; 2. Общият брой точки вместо не повече от 5 да е не повече от 10.
B16	Съставителство или редакторство на издания, отразени в WoS & Scopus, или публикувани от академични издателства, включени в списъка на научните издателства, публикуван от МОН	15 т.	<p>Предвидените 15 точки са крайно малко. Редно е научната тежест на съставителствата (които по принцип имат голям принос за научната общност и са изключително трудоемки за реализиране) да е приравнена с тази на монографиите, т.е. да е 100 точки (вместо предвидените в проекта 60 точки). Мотив: В много западни университети тежестта на съставителствата е приравнена към авторските книги.</p>
B17	Организиране на конференция	международна – $u \times 10$ национална – $u \times 5$ u – процент участие (общо не повече от 30 т.)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Предлагаме броят на точките да е 100 за международна и 50 за национална конференция – обикновено в направление 3.5. организационните комитети са с широко участие – често повече от 10 души. 2. Да се включи показател „участие с пленарен и секционен доклад“.

ОТНОСНО ПРОЕКТА НА РЕШЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА КРИТЕРИИ, ПОКАЗАТЕЛИ И МЕТОДИКА ЗА АТЕСТИРАНЕ НА АКАДЕМИЧНИЯ СЪСТАВ В ДЪРЖАВНИТЕ ВИСШИ УЧИЛИЩА:

1. Необходимост от запазване на разликите в минималните наукометрични изисквания между научните направления и професионални области.
2. Пренебрегват се усилията за създаване на монографии за сметка на статии и студии в реферирани издания. Очевидно усилията по създаването на цялостен изследователски труд са значително по-големи от тези за съобщаването в статия на частично или конкретно проучване.
3. Предлагаме обвързване на научните издателства с ангажимент за придвижване и вписване на монографии, отговарящи на критериите, в WoS и Scopus. В противен случай много малко монографии с иначе високо качество биха били от Тип 1, който се оценява най-високо. Считаме, че би било добре да се увеличат точките за монография в научни издателства с минимум две рецензии (тип 2), както и на точките за съставителска и редакторска дейност.
4. Отчитаме липсата на остойносттаване на рецензии извън показател В10. Това са (1) сляпо рецензиране за реферирани научни издания и научни списания, индексирани в специфични бази данни, (2) рецензии за академично израстване, (3) рецензии и становища в научни журита, (4) рецензии за научни трудове в научна периодика извън WoS и Scopus.

Аргументация: Рецензиите в научни журита за академично израстване и защиты на дисертации са част от процеса за възпроизводство на академичния състав. Останалите видове рецензии са подпомагащи публикационния процес и са неизменна част от реализирането на научната експертиза на преподавателите.

Предлагаме всички видове рецензии да бъдат включени в атестационните критерии.

5. Дейността на учените и преподавателите от социалните и хуманитарните науки е свързана с изказването на публични експертни оценки, които влияят върху обществените процеси и би трябвало да бъдат оценени по-високо.

Аргументация: Специалистите по обществени комуникации и информационни науки отделят значително време за публични лекции, медийни изяви и др., които осигуряват обществена видимост на научните и експертните резултати и на научните и образователните организации.

Предлагаме да се увеличат точките по критерий В 12.

6. Поставяне на акцент върху преподавателската работа, което предполага в атестацията да се включи създаването и актуализирането на учебни ресурси в електронна среда (доказано чрез индивидуалните отчети на преподавателите).
7. В критериите за атестиране на академичния състав липсват показатели, свързани с административната дейност на преподавателите (участия в работата на постоянни университетски/факултетски комисии, както и във временни комисии/работни групи, определени с Ректорска/Деканска заповед). Липсата на оценка на положеня труд би довела до сериозна демотивация на преподавателския състав за изпълняване на редица административни дейности и би застрашила функционирането на самата система като цяло.

Предложение: В критериите за атестиране на академичния състав да се въведат група показатели, свързани с административната дейност на преподавателите (участия в работата на постоянни университетски/факултетски комисии, както и във временни комисии/работни групи, определени с Ректорска/Деканска заповед).

8. В критериите за атестиране на академичния състав липсват показатели, свързани с участия на преподавателите в програмни съвети на образователни програми (разработка на учебна документация за нова образователна програма, периодичен мониторинг и актуализация на действаща образователна програма и др.). Липсата на оценка на положеня труд би довела до сериозна демотивация на преподавателския състав.

Предложение: В критериите за атестиране на академичния състав да се въведе показател, свързан с ръководство и участие в програмни съвети на образователни програми. Доколкото работата в програмните съвети не е само административна, а също така изисква висока степен на познаване на научните достижения, тяхната практическа приложимост и необходимост, както и отразяването им в образователните програми с цел обучение на студентите, такъв критерий би могъл да бъде включен в Показатели група Б (възпроизводство на академичния състав).

9. В критериите за атестиране на академичния състав липсват показатели, свързани с Академично наставничество (групов отговорник) съгласно изискването за действаща Тюторна система в направление. Липсата на оценка на положеня труд би довела до демотивация на преподавателите за работа със студенти извън ангажиментите, които имат по водените от тях дисциплини по учебен план.

Предложение: Към показателите за атестиране на научно преподавателския състав - група V. Студентско мнение, да се добави показател, свързан с Академично наставничество (групов отговорник).

Заклучение:

„Отварянето“ на българската наука към света – с акцент върху публикациите на английски език, не може да бъде за сметка на изследванията на динамичната и проблематична публична среда у нас, която често остава извън сферата на глобален интерес;

Унифицирането на наукометричните показатели при направлениата от областта на природните и социални науки е в ущърб на вторите и трябва да бъдат изведени алтернативи за тяхното усъвършенстване и развитие;

Неглижирането на българската научна периодика и академичен живот в областта на социалните науки ще допринесе за „обезкървяването“ им. И – вместо в стимул – може да се превърне в „спирачка“;

Преосмислянето на приоритетите в науката и образованието изисква инвестиции и време за адаптация и не бива да се прави „на пожар“.

12/05/2022